

ՏԱՍՆ ԵՒ ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կես տարեկանը 6 ռուբլի:
Առանձին համարները 7 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմյանիս խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցեն. Тифлиς. Редакция «Мшакъ».
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերէն):

Յայտարարութիւն ընդունում է ամէն լեզուով:

Յայտարարութիւնները համար վճարում են
խրաբանչիւր բառին 2 կոպեկ:

ԲՈՎԱՆԿԱՌՈՒԹԻՒՆ

Անդադրուող կերպով մեղադրվածներ.— Ներքին
Տեսութիւն. Առողջապահութեան դատաւարութիւնը
ընդունելով Նախկին Կարմիր Նամակ
խմբագրին, Ներքին Լուրեր.— ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒ-
ԹԻՒՆ. Թիֆլիսի վարժապետների հարցը.
Նամակ Թիֆլիսից. Արտաքին Լուրեր.— ՀՈՒՍ-
ԳԻՐՆԵՐ.— ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— ԲԱՆԱՍԻՐԱ-
ԿԱՆ. Շահնա.

ԱՆԱՐԴԱՐ ԿԵՐՊՈՎ ՄԵՂԱԴՐԱԴԱՐՆԵՐ

Գեռ 1888 թվ. «Մշակ» № 128-ի և 132-ի
առաջնորդող յօդուածներում մենք փորձե-
ցինք մասնացոյց անել այն պակասութիւն-
ների վրայ, որոնք նկատուում էին մեր պատ-
ժական օրէնսդրութեան մէջ մեղադրվածնե-
րի և դատաւարութեան վերաբերմամբ:
Դատարանը կայանաւորում է մի մարդուն,
որին մեղադրում է այս կամ այն յանցանքի
համար: Մարդը կարենաւորված է մնում
ընդունելով 6 ամիս կամ 1 տարի, մինչև որ
շարունակվում է սկզբնական դատաստանա-
կան քննութիւնը: Այս, երբ նոյն մեղադր-
վածի յանցանքը, դրժի վերջնական քննու-
թիւնից յետոյ, կատարելագոյն ապացուց-
վում է և մեղադրվածին մի որ և է պա-
տիժ է նշանակվում—օրէնսդրութիւնը չէ
պարտաւորեցնում դատարանը, պատժի
չափը նշանակելու ժամանակ, ան պատճառ
հաշի առնել այն ժամանակամիջոցը, որ
մեղադրվածը անց է կացրել բանտում:
Մենք ասել էինք, որ եւրօպական մի քա-
նի երկրներում այդ ժամանակամիջոցը հաշ-
վ է առնվում: Եթէ, օրինակ մեղադրվածը,
սկզբնական քննութեան տեղում ժա-
մանակ, արդէն նստած է եղել բանտում
ընդունելով 1 տարի, իսկ դրժի վերջնական
քննութիւնից յետոյ դատարանը վճռում է
մեղադրվածին դատաւարութիւն 3 տարեկ
բանտարկութեան,—այն ժամանակ դատա-
րանը պարտաւոր է լինում հաշի առնել
և բանտարկութեան ժամանակամիջոցը սկզ-
բնական քննութեան ժամանակ, այդպիսով
բանտարկել է տալիս յանցաւորին ոչ թէ 3
տարի, այլ միայն 2 տարի ժամանակով:
Այս շարունակելով մեր դատօրութիւնը,
մենք հետեւեալ իրաւաբանական-բարոյական
հարց առաջարկեցինք:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՇԱՀՆԱ

(Թիֆլիսի վարժապետների հարցը)

Ա.

Բացի դիւտորական, հողային, կալուածական,
անասնական և այլ բոլոր տուրքերը առնելուց
Թիֆլիսի խմբագրատանում, Օսմանեան կառավարու-
թիւնը առնում է նաև տուրք խոտից, ցորենից և
առհասարակ բոլոր այն արտադրանքներից և բանջա-
րէններից, որոնց արտադրում կամ ժողովում է
հայ գիւղացին:
Դրա համար ինքը—կառավարութիւնը չունի յա-
տուկ պաշտօնական, այլ մի խումբ որոշեալ գիւ-
ղերի տասնորդը աւտօրիտ նա ծախում է տա-
ճիկ կամ հայ աղաների, որոնք առանց մոռանա-
լու, որ իրանց ապրեցնողը այդ գործն է, օրէնքին
ակնյշ չեն դնում, կամայական տասնորդներ
քանակութեան և շատ անգամ եռանդորներ են
նշանակում բերքի վրայ, հոռւաբեր ժամանակ
գիւղերն են լեցվում և ցորենի բերքն ու խոտե-
րի գէղեր են սպառում, որը յետոյ դուռ ուղիւ
են փոխում և կաղում են իրանց վաշխաւորա-
կան ապագայ արհեստի սկզբնական դրամա-
կութիւնը...

Իսկ եթէ մեղադրվածը սկզբնական
քննութեան միջոցին աւելի կամ պակաս
երկար ժամանակ բանտարկված լինելուց
յետոյ դատարանի վերջնական քննութեան
ժամանակ յանկարծ կատարելագոյն անմեղ
և արդար կը յայտնվի,—այն ժամանակ ո՞վ
պետք է վերադարձնէ նրան իր խախտված
պատիւը, իր կրած նիւթական քննանքը,
բանտարկութեան ժամանակ իր խախտված
առողջութիւնը, վերջապէս ո՞վ պետք է
վարձատրէ նրան ամիսների կամ տարիների
ընթացքում անձնական աղատութեան կո-
րուստը:

Եւ մենք աւելացնում էինք, որ նոյն իսկ
այդ բարոյական և նիւթական վարձատրու-
թեան հարցը յարուցված է այժմ գերմա-
նական իրաւաբանական մտաւելի մէջ:

Սկզբունքով հարցը յարուցանելուց և
վճռելուց յետոյ, կը մնայ միայն որոշել յի-
շեալ վարձատրութեան գործնական հնա-
րաւոր միջոցները:

Այդ հարցը գործնական կերպով վճռ-
ված է եւրօպական մի քանի երկրներում:
Եվրոպայում դատարանը դրամական վար-
ձատրութիւն է տալիս այն մեղադրված-
ներին, որոնք դատարանի վերջնական քնն-
ութիւնից յետոյ անմեղ են յայտնուում,
նոյն տեսակ օրէնք գոյութիւն ունի Պորտու-
գալիայում 1884 թվից սկսած, իսկ Եվր-
պայում նոյնաման օրէնքը գոյութիւն ու-
նի միայն 1886 թվից:

Այժմ Ֆրանսիայում էլ յարուցված է
նոյն խնդիրը: Նորեւրում մի մարդ, Բորա-
անունով, մեղադրված լինելով մի յան-
ցանքում, դատաւարութիւն է եղել երեք
տարեկ բանտարկութեան: Ժամանակամի-
ջոցը անցնելուց յետոյ, յանկարծ, դրժի
վերաքննութեան ժամանակ, յայտնվեց որ
Բորա կատարելագոյն անմեղ է և գործին
մասնակից չէ, այլ նոյն գործում մասնակցել
է բոլորովին ուրիշ մի անձնաւորութիւն:

Հասարակաց կարծիքը Ֆրանսիայում
յուզված, զայրացած էր... Ինչպէս ուղղել
դատաստանական այդ սարսափելի սխալը:
Մի մարդ կասկածվում է մի յանցանքում,
դատաստանական քննիչը նրան կարանաւոր-
ում է, պրօկուրորը նրան մեղադրում է, և
դատարանը նրան դատաւարում է:—Եւ
ահա բանտարկութեան ժամանակամիջոցը
անցնելուց յետոյ, կամ դատաւարութիւն
զլխատվելուց յետոյ յանկարծ յայտնվում է

Այդ տեսակ տասնորդականութիւնը կոչվում են
«Շահնա»:

Շահնաներից շատերը գնելով տեղութիւնից այդ
տուրքերը, իրանք աւելի թանկ գնով ծախում են
մի ուրիշ, այդ ուրիշն էլ մի ուրիշն էլ այդպիսով
գիւղացիները տուրքերից օգտվում են շատ շատերը,
որոնց համար տեղութիւնը իսկապէս պէտք է մի
հրապարակ շինել, ամենից կախաւորներն անկէր, և
կախել տար նրանց. հրապարակին էլ «շահնա»-
կան հրապարակ անունը տար այնպէս, ինչպէս
որ հայ գիւղացիքը շահնա յայտնաւորա-
ւոր են (հպատակներ) են անուանուում...

Շահնայական առևտուրով զբաղվում են նահան-
գական քաղաքի մէջ բնակվող մի քանի որդեկալ
աղաներ: Գնում են, ծախում, աւտօրիտ գնում
իրանց գնած իրաւունքները և դրանից կազմում
են փառաւոր գումարներ, որոնց հնորով նրանք
օրը մինչև երեկոյ թափառում են սրճատներում
և փողոցներում առանց մի գործի, առանց մի
աշխատութեան...

Ով որ մտել է թիֆլիսի խմբագրական մի որ և
իցէ քաղաք, նա անշուշտ հանդիպած կը լինի
բազմաթիւ թիֆլիսի աղաների, որոնք սրճատից
սրճատուն ման են գալիս և ծխելով, խաղալով,
զբոսնելով են անցկացնում իրանց օրերը: Զի-
մացողին դարմանք է պատճառում այդ անորոշ
աղաների խումբը. հարց է ծնում թէ ինչով են
ապրում նրանք, ինչով են կարողանում այդպիսի

որ մարդը անմեղ է եղել, իսկ գործում
մասնակցողը եղել է բոլորովին մի ուրիշ
անձնաւորութիւն...

Բորայի գործը այնքան աղմուկ յարուցեց
Ֆրանսիայում, որ հանրապետութեան նա-
խագահ Կարնո ստիպվեց անմեղ դատա-
ւարութիւն ներման թուղթը ստորագրել,
իսկ արդարադատութեան մինիստր Ֆալիէր
մինչև անգամ մի յայտնի գումարով վար-
ձատրեց Բորային իր երեք տարեկ բան-
տարկութեան համար:

Այդ հանգամանքից օգուտ քաղեցին ֆը-
րանսիական ազգային ժողովի մի քանի
պատգամաւորներ և ներկայացրին ժողովին
մտաւորագոյն հետեւեալ բովանդակութեան
մի օրինակ:

«Եթէ դատաստանական վճիռը արատա-
ւորող էր անմեղ դատաւարութիւնի պատիւ
համար, այն ժամանակ դատաստանական
այդ սխալի գոհը իրաւունք ունի իր հա-
մար դրամական վարձատրութիւն պահան-
ջել 20 հազար ֆրանկից ոչ պակաս: Եթէ
վճիռը պատիւն արատ չէր բերում, այն
ժամանակ վարձատրութիւնը պէտք է հա-
ւասար լինի միջին օրականին (1 ֆրանկ
25 սանտիմ) տասն անգամ բազմապատկ-
վելու: Եթէ, վերջապէս, անմեղ կերպով
դատաւարութիւնը վախճանվել է բանտում,
կամ մահվան դատաւարութիւնը եղել է վար-
ձատրութիւն պահանջելու իրաւունքը ձեռք
են բերում նրա ժառանգները»:

Ուրեմն ընթերցողը տեսնում է թէ լու-
սաւորված եւրօպայում չոր ու ցամաք, ան-
շուշտ և անկեղծան իրաւաբանութեան մէջ,
դատարան մարդասէր պահանջները և հա-
մաւարելիցին դատաւարների աղիւցեղութեան
տակ սկսում է փոքր առ փոքր մուտք
գործել բարոյական-փիլիսոփայական փրկա-
ւոր տարրը:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍՏԱՏԻՈՒԹԻՒՆԸ ՄԵՐ
ԴՊՐՈՆՆԵՐՈՒՄ

Ահա մի քանի ամիս է, որ ուսանող մասնու-
ղներում է գիմնադրական առարկաների ծրագիրը.
համարեա ամբողջ մասնուղ այն միտքն է յայտ-
նում, որ գիմնադրական և ընդհանրագոյն ուս-
անց դպրոցները պէտք է կազմակերպված լինեն

չքեղ պալատներ, կնիքներով լըրը հարեմներ,
համադրանքներով լըրը սեղաններ ունենալ. ինչով
են նրանք կարողանում անդադար պահել, գնչու-
կանանց հրաւիրել պարելու, խնջոյքներ տալ,
ձիւր և կառքեր ունենալ, չքեղապէս ապրել և
սակայն տարվել մէջ ամեն օր միշտ անգործ և
անաշխատ դրօսներ...

Բայց դիտողը իսկոյն խնայում է, որ դրանք
սկզբնական—ուղղակի կառավարութեան հետ յա-
րաբերութեան մէջ մտնող շահնաներ են, որոնցից
գնում են երկրորդական շահնաներ—գիւղացի ա-
ղաները և ծախում են երրորդականներին—գաւա-
ռի արիւն ծծող վաշխաւորներին և անդադար
գիւղացի գիւղ վաղող արիւնիզակ տաճիկներին և
հայերին...

Նահանգական քաղաքների չընթաններում գտնու-
վող գիւղերի շահնայութիւնը ունի իր զօրաւոր-
ութիւնները: Պէտք է գիտնալ չընթանութիւն, ժպտե-
լով ու ժպտեցնելով կողոպտել, խորամանկու-
թեամբ գործը սկսելով մէկին տասը առնել,
գանգաւորաւ արգելել լինել և ըստ ժամանակին
կարողանալ սկզբնական շահնաներին կաշառել,
որպէս զի ըմբոստ գիւղացուց գանգաւորները (որը
շատ հաղիւ լինում) չը հասնեն Բարձրագոյն
Գրան...

Հէնց դրա համար է, որ քաղաքներին մօտ
գտնվող գիւղերի շահնայութիւնը գտնվում է միայն
մի քանի յայտնի անձանց ձեռքում. ոչ ոք չէ հա-

ռուս հողով, ուսանող կեանքի պահանջների հա-
մաձայն և ոչ թէ պէտք է կուրօրէն նմանվեն այլ
քաղաքակիրթ ազգերի դպրոցներին ծրագրերին:
Ռուսաց դպրոցները, ասում են մամուլի ներկայա-
ցուցիչները, ուսանող երիտասարդութիւնը կրթիւլու-
նալատակ ունենալով, պէտք է իրանց ծրագրերնե-
րը յարմարեցնեն թէ ուսու երիտասարդութեան
ոյժերին և թէ ուսանող կեանքի պայմաններին ու
պահանջներին:

Որ այժման դպրոցները չեն համապատասխա-
նում երիտասարդութեան ոյժերին, այդ մասին
շատ է խօսել թէ ընդհանուր և թէ բոլորական
մամուլը. այժմ բոլորն էլ ընդունում են, որ աշա-
կերաների սաստիկ յոգնածութիւնը (переутомле-
ние) դպրոցների ծրագրերին անհպատակաբար-
մար կազմութեան հետեւանքն է: Իսկ երկրորդ
հարցը թէ դպրոցների և մասնաւորապէս գիմնա-
դրաների ծրագրերը որքան են համապատաս-
խան ուսանող կեանքի պահանջներին և պայման-
ներին, ուսանող մամուլը թէպէտ յարուցել է,
բայց և այնպէս մի որոշ կարծիք չէ յայտնել: Պրո-
ֆէսոր Բեխտերով «Врачъ» չաբաթական
վերջին 22-րդ համարում այդ հարցի մասին խօսե-
լով հետեւեալ կարծիքն է յայտնում. «Մեր դպ-
րոցները ծրագրերը ուսու կեանքին և պահանջ-
ներին համապատասխան դարձնելու համար, նոյն
իսկ բոլորական դիտութեան տեսակէտից նպակով
մեծ հետաքրքրութիւն ունեն: Մեր կեանքի
գլխաւոր պահանջներից միւրը—Ռուսաստանը
առողջապահական պայմաններում գնելու հարցն
է. ամենքին յայտնի է, որ Ռուսաստանում
մեղմունքների թիւը եւրօպական միւս քաղաքա-
կիրթ երկրներին համեմատ ահալիս է, ևս
կարծում եմ, որ ամենքն էլ ինձ հետ համաձայն
են, որ այդ ախտը երկուքի պատճառը մեր ըն-
տանեկան նիստ ու կացի և հասարակական կեան-
քի պայմանների հակառակական դրութիւնն է:
Մեր քաղաքների սանիտարական բարենորոգումը,
նոյնպէս թէ չաբաթներին և թէ պահանջութեան
մէջ խնդրվող հարուստների նիստ ու կացը ա-
ռողջապահական պայմաններին համաձայնեցնելը
անկասկած կը պակասեցնեն Ռուսաստանի ընա-
կիչների մէջ տիրող մահկանացութեան աւաղին
թիւը: Բայց ընտելիչների առողջապահական պայ-
մանները բարենորոգել, իմ կարծիքով, անկարելի
է միմիայն այլ և այլ օրէնքներով և պոլիցիական
դանադան միջոցներով. անհրաժեշտ է, որ ինքն ժո-

մարձակվում լայն նրանց ձեռքից այդ առևտուրը,

Իսկ քաղաքից միայն 10 ժամ հեռու գտնվող
գիւղերի շահնայութիւնը կարող է ունենալ ամեն
անձ, եթէ ունի փողը ինչ փող և ընդունակու-
թիւն լըլու սկզբնական շահնաների ոտքերը: Մի
անգամ այդ գործը ձեռք ձգելուց յետոյ, այդ
տեսակ շահնան կարող է անել այն բոլորը, ինչ որ
կը թելադրի իրան իր խեղը... Կողոպտել, եւա-
պատկել տուրքերը... ընծաներ առնել, տուրքերը
ժողովելու պատճառաւոր անդադար գիւղերը միտ-
նել խմբերով, խնջոյքներ սարքել նրա հոլաստուն
ծառերի տակ, գիւղացուց կանանց իր կրքե-
րին ծառայեցնել և ապա ծիծաղել գիւղացուց
արած անօգուտ դանդաղանքի և քաղաքների
վրա...

Հայ գիւղացին շատ լաւ է ճանաչում այդպիսի
շահնաներին, գիտէ, որ անօգուտ դանդաղ
շահնայի կատարութիւնը և թշնամութիւնը զըր-
դուելու միայն ընդունակ են, գիտէ, որ իր ձայնը
նչ միայն վաշային և Բարձրագոյն Գրան, այլ և
տուրքերի մի հասարակ պաշտօնէի ականջին ան-
գամ չի հասնի, գիտէ, որ դատաւարութիւն է
կողոպտվելու, անպատուելու, ունեցածը տալու...

Եւ նա ստիպվում է շահնայի ոտքերի տակ
սողալ, իր ամբիւրստ ինչ նրա առջև պարկ
տալ, նրա հետ գիւղը թափած տաճիկ պարա-
պօրների և պոռնիկների առջև դուրս ծուլ ու

զուգահեռ գիտակցաբար ըմբռնել առողջապահության սկզբունքները և սանիտարական պայմանները լիարժեք նշանակությունը: Այս բոլորից դուրս են մեր ընտանիքները և նոյն իսկ լրիվ զուսակարգն անգամ: Սանիտարական պայմանների բարենորոգումը, ամեն մի անհատի առողջությունը վերականգնելու միջոցներ տարածողը դպրոցը միայն կարող է հանդիսանալ: Գալոսյն է միայն ժողովրդական կրթության սերմնարանը, դպրոցներով միայն հնարավոր է առողջապահական սկզբունքները ժողովրդի մեջ մտցնել և առավարել հասարակությանը գիտակցաբար ընդունելու ամեն մի սանիտարական կարողությունը և ոչ թե ստիպել օրենքներով և պոլիցիական միջոցներով: Բոլոր, ինչպես փորձը ցույց տուեց, հասարակությունն ահագին մեծամասնությունը ընդունում է իբրև մի ձևականություն և օգուտի տեղ բացասական հետևանքներ են տալիս: Ինչն ժողովուրդը պետք է զգայ և գիտակցաբար ընդունի սանիտարական կարողությունների օգուտը, եթե ոչ ամեն մի սանիտարական կարողություն մեծամասնությունն համար ծանր և անօգուտ է երևում:

Առողջապահությունը, իբրև բժշկական գիտություն և առարկաներից միմյուր, լիակատար կերպով անցնում են մեր համայնությանը բժշկական բաժանմունքներում և սխալ է կարծել, թե բժշկականությունն անհատներին բժշկելու է միայն: Բժշկականությունը անհատներին բժշկելու է միայն ժողովրդի մեջ առողջապահական սկզբունքներ տարածելու և ցույց տալու սանիտարական պայմանները լիարժեք ընդունելու մեջ: Առողջապահական սկզբունքներ տարածելու համար, անհրաժեշտ է մտցնել առողջապահությունը իբրև առարկա գիտելիքներում և ընդհանրապես բոլոր դպրոցներում: Մանկավարժական կետից նայելով հարցին՝ հարկ է լինի ողջամիտ հակառակորդներ, արդեն փորձը ցույց տուեց առողջապահական դաստիարակման օգուտը օրիորդաց գիտելիքներում: Միս կողմից լրագրողներից արդեն յայտնի է, որ առողջապահությունը և միևնույն անգամ բժշկականությունն սկզբունքները հետզհետե մտցվում են և ուսուցանողները սեմինարներում:

Այդ արդարացի մտքերին մեր կողմից հարկավոր են համարում կցել հետևյալը: Մի ժամանակ առողջապահությունը, որպես գիտություն, մտցրած էր էվոլյուցիոն ձևաբանությամբ, նմանապես առողջապահական սկզբունքները անցնում էին Ներսիսյան դպրոցում, Թիֆլիսի Գալանյան և Մարիամյան ու Երևանի Գալանյան օրիորդաց ուսումնարաններում: Այժմ այդ առարկաները հանված են դպրոցական ծրագրերից: Գալոսյներում թողնված են ընթացիկությունը և մարմնակազմությունը չոր ու ցամաք ծրագրով: Ցանկալի էր օր առաջ մտածել այդ հարցի վրա, մտցնելով առողջապահությունը իբրև դպրոցական առարկա ուսումնարաններում: Ցանկալի է, որ մեր դպրոցները չորրորդ դասարաններում մտցրած մարմնակազմության և իբր ֆիզիոլոգիայի ծրագիրը վերականգնվի... Ստիպված է համբերել, երբ շահանք իր կամեցած տուրքը նշանակում—առնում է, նրա տան մեջ ուսում, խումբ, օրերով մնում է և ընծաներ առնելուց յետոյ մի կեղտոտ հայհոյանքով և նրա խեղճ դրոժիկան վրա ծիծաղելով է վարձարձակում... զուարճանում է նրա չար չարանքով, գոհացնում է իր հետի պոռնիկներին և բռնակ կապած՝ հեռանում է գիւղից...

Հայ գիւղացին կրում է այս բոլորը, որը դուրս կազմում է իրան համառոտ բազմազան թշուառությունների միայն մի մասը...

Այդպիսի շահանքներից էր նաև Հիւսէյն էֆենդին, որը իր ձեռքի տակն ունէր ամբողջ խնուրազանի հայաբնակ Գաղբիկ, Ալշամիլի, Մարուֆ, Բուրնալ և Եհանա գիւղերի տասնամյակներ թէ արմաղիքից և թէ «կոյունդան» կոչվող խոտից:

Հիւսէյն էֆենդին ընտելվում էր խնուրի մեջ:

Բերդաբաղարի միջից անցնող Արածանի գետափին էր գտնվում Հիւսէյն էֆենդին երկարակ ընտելանքը:

Գայմադամն անգամ բարեկամ էր նրա հետ, որովհետև Հիւսէյն էֆենդին կարիքի նշանակող շահա՛ն Մահմուտ աղայի պաշտպանակալն էր: Մահմուտ աղան էլ Մուստաֆա փաշայինը և սա էլ կապալու Սալիկ փաշայի:

Հիւսէյն էֆենդին ևս սիրում էր գայմադամին,

բակալմիլեր աւելի նպատակաշարժար ծաւալում աւելացնելով և դպրոցների առարկաների թւում առողջապահությունը 5 և 6 դասարաններում անցնելու համար:

Գալոսյն է գլխավորապես սանիտարական հարցերի ժողովրդացնողը, դպրոցն է գլխավորապես առողջապահական սկզբունքների տարածողը:

Գ. Տ. Գ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՐՍԻՑ

Մայիսի 25-ին

Երկար ժամանակ բացակայ լինելով Կարսից, այս օրերս կրկին եկայ այստեղ: Կարսը կերպարանափոխվել է, գոնէ շուկան բոլորովին նորոգվել է: Նախկին ողորմելի խանութների տեղ ամմ երևում են գեղեցիկ հսկայական մազալիններ և այն մաքուր օս սրբատաշ քարից շինված: Որովհետև արգելվում է վատ անել շինելը, այդ պատճառով կայքի տեղերը ստիպված են եղել ծախսել իրանց ամբողջ ֆինանսը և նրանցից շատերը ստիպված են եղել իրանց ամբողջ կարողությունը դարձնել քար ու կիր: Քարը կարծում չը կայ, այդ պատճառով շինությունն քարը բերել են տալիս մասամբ Ալեքսանդրոպոլից, մասամբ էլ Փիլիպի գիւղից: Թանկ են նմանապես կրքը և աւաղը: Որմնաղբի վարպետները հալարաւոր լցվել են կարս: Նրանց դործը լաւ է, այդ վարպետներին մեծ մասը էլ իրոքումի գաւառի գիւղացիք են: Հիւսէյն արհեստաւորները նոյնպէս էլ իրոքումի գիւղացիք են, այդ ցույց է տալիս, որ այնտեղ գիւղացին գիտէ արհեստի յարգը, և արհեստի չնորմով նա ապրում է ազատի անկախ, մինչդեռ մեծից գիւղացիք, որ զօրք են արհեստից, ստիպված են մշակութուն անել: և շատ շատ են կարսում մեծից մշակները:

Թէ երկրորդից էլ թէ մեծից կարսում եկել են փող աշխատելու, մեկը որդէս վարպետ ստանում է օրական 1 ր. 50 կ.,—2 ր., միւսը որպէս մշակ ստանում է օրական 30—40 կ., մեկը հանգիստ պատուաւոր կաշիատի և այն հրամայելով իսկ միւսը արհեստ քրտինք է թափում սրա նրա հրամանը կատարելով, երկուսն էլ գիւղացի, երկուսն էլ կարսում օտար են: Այս թէ ինչ կը նշանակէ արհեստը գիտենալ ու չը գիտենալը:

Կարսում նշանաւոր շինություն կառուցվում է համարել նախնադպետի տունը, քաղաքային օրիորդաց դպրոցը, յո՛ւնաց եկեղեցին և մի քանի մասնաւոր մարդկանց տները: Փողոցները կարսում լայն են և ուղիղ, միայն բաղարի մի քանի «պերեուկա» ասված փողոցները նեղ են և անյարմար:

Քաղաքի մեջ հայոց եկեղեցին շինված է բերդի տակ և շատ անյարմար է իր բարձր դիրքով: Այդ պատճառով կառավարությունը եկեղեցու տեղը նըշանակեց քաղաքի կենտրոնում և մտադրություն կայ շուտով հիմնարկել նոր եկեղեցին:

Քաղաքի մեջ առևտուրը դադարած է, կարսից ցուց ասելով նախկին առևտուրի ստուերն է մնացել միայն:

Կարսի նախնադպետ պ. Տօմիչ, որ յայտնի է

իր խիստ և ուղիղ դատերով, նոր օրերումս հրամայել է իրան յանձնած վիճակի բոլոր գիւղապետներին, որ մինչև այս տարվայ հոկտեմբեր ամիսը անպատճառ նորոգեն գիւղական սայլերը, ասիական սայլերին վերջ դնեն, և չինեն նոր չորս անհրաժեշտ են իրանց գիւղացիներին, և բացի այդ չորս անհրաժեշտ սայլերը չեն փչացնում ձանապարհի շօտէն, մինչդեռ ասիական սայլը իր ծանր և սուր անիւն երկաթով՝ շօտէն քանդում է: Շատ գովելի և ուրախալի երեւոյթ է պ. նախնադպետի այդ խելացի հրամանը, և երանի թէ Երևանի նախնադպետն էլ պաշտ օրնակ ան կերպով յայտնէր մեր դանդաղ ժողովրդին, նոր սխտեմի երկրագործութեան անհրաժեշտութեան մասին:

Գաւառիս հո՛ւնձը այս տարի յոյս կայ, որ շատ լաւ լինի, պատճառ. որ անձրևները միշտ գալիս են: Զերակցիք

ՆԱՄԱԿ ԽՍԹԱԳԻՐՆ

Բազու. 12 յունիսի

Մենք համոզված ենք, որ մի զբաղմունք, երբ էլ յայտնվի, ուշ թէ վաղ, մի և նոյն է, միայն թէ լինի անկեղծ և բղխած սրտի խորքից: Թէ և ինչ ինչ պատճառներից ուշացանք, բայց և այնպէս չենք կարող չը յայտնել մեր անկեղծ համակրությունն ու անսասան ուրախությունը այն հալարաւոր ձեռք համակրողների հետ միացած, որոնք աշխարհի ամեն ծայրերից շտապեցին յայտնել իրանց զգացմունքը ձեր քսան և հինգ ամիս գործունէութեան տօնի առիթով:

Մենք էլ համարելով ձեր 25-ամիսայ անխնայ և բեղմնաւոր գործունէութիւնը հայոց փշաւից լրագրական ասպարիզում մի յաղթանակ, որը տարել է եւրօպայական ճշմարիտ լուսաւորութիւնը ասիական խաւարամտութեան և անշարժութեան վրա, ցանկանում ենք յարատւութիւն այդ յաղթութեան և ոյժ ձեր բազկին, որ կարողանաք պինդ և բարձր պահել այն դրօշը, որի վրա գրված է «Կօր-չի խաւար, կեցցէ լուսաւորութիւն»:

Լսեն Շաքարեանց, Սարգիս Յովհաննէսեան, Յովհաննէս Համբարձումեանց, Գրիգոր Տէր-Գրիգորեանց:

ՆՆՌԻՆ ԼՈՒՆՆՐ

Կովկասեան նոր կառավարչապետ, գնեւրաւադատան Շերեմետով իր նոր պաշտօնը ստանձնելու առիթով, յունիսի 14-ին պաշտօնական ընդունելութիւններ ունեցաւ: Ներկայացան զանազան քաղաքացիական և զինուորական վարչութիւններ և հոգեւորականութեան ներկայացուցիչները, օտար հիւպատոսները քաղաքապետը, և համբարներն աւագները:

Հանգուցեալ Միքայիլ Սանասարեանի մարմինը Բաթումից Թիֆլիս բերվելով, վաղը, կիրակի օր, պիտի թաղվի վանքի մայր եկեղեցու բազում:

Ժառանգ Հիւսէյն էֆենդին ձեռքը տուաւ Երդրումից եկած մի նամակ:

Շահան (ինչպէս վայել է կոչել նրան) դեռ նոր դարձեալ, իր շէնք գիւղերազգեստով նստած սուրճ էր խմում, երբ նամակը ստացաւ. ուստի և առանց ըմանալու կողքին դրաւ, եկող ծառային հրամայեց մի ժամից յետոյ ձին թափել և առանց շտապելու, մեծ շուռահին գործելով՝ շարունակեց թանձր սուրճի խմելը:

—Մահմուդ աղայից կը լինի, մեռեաց նա խորամանկ ժպիտով—երևի մի քանի ուրիշ գիւղեր ևս ունի ծախելու...

Եւ փակեց Ղուրմանը, որը բաց՝ դրված էր միս կողքին:

Երբ դաւաթի մեջ մնացորդ թանձր սուրճը միայն մնաց, Հիւսէյն էֆենդին նամակը ծանրութեամբ բաց արաւ և կարդաց:

Մահմուդ աղան էր գրողը: Գրում էր, որ Երբ կամենում էր փողը ինչ գաւառական քաղաքներում և գիւղերում պոռոյ գործել, խնդրում էր, որ Հիւսէյն էֆենդին իրան համար թէֆի տեղ որոշէր, որպէս զի գոնէ մի շաբաթ կարողանար փողը ինչ գաւառական խնուրի ծառադարձ և խոտաւտ գիւղերից մեկում:

«Սիրելի իմ, աւելացնում եմ Մահմուդ աղան— ևս հետս բերում եմ Երդրումի կ ա ն ո ն ա ծ ո ղ Հաջիին, նոյնպէս և ք ա ղ ի ն է թ ածող և լաւ

Յունիսի 14-ին Բոսսի բնակիչն էր: Տաղանաւոր ողբերգուն հրաշալի կերպով խաղաց Լուդովիկ դերը: Հասարակութիւնն ընդունեց թանազալին հիւրին բուռն ծափահարութիւններով և աղմկալի կեցցեներով: Բնակիչիցիանտին տուեցին զանազան ընծաներ, արծաթեայ պսակ և երկու ուրիշ պսակներ ծաղիկներից, ասիական ձեռով շինած սուրճ՝ վրացիների կողմից, մի ուղեք՝ արտիստական ընկերութեան կողմից, և տեղական մի քանի գործուածներ պ. Յօրկատտի կողմից: Ներկայացուցից յետոյ, երբ Բոսսի դուրս եկաւ թատրոնից, նրան սպասող ահալին բազմութիւնը կրկին ողբերգած ցոյցեր արեց բեմի հռչակաւոր ներկայացուցչին:

«Տարազի» վերջին, յունիսի համարում, որ լայն է տեսել երէկ, գետնիված են «օրվայ հարցի» հետաքրքրութիւն ունեցող երկու պատկերներ, այն է հանգուցեալ Միքայիլ Սանասարեանի և Երևանա Բոսսի մեծաղբի պատկերները:

Չանազան երկիրներում խօսրա երեսու պատճառով, նորից սկսել են յուզել լուրեր տարածվել Թիֆլիսում, որ իբրև թէ խօսրայի դէպքեր են եղել մօտիկ տեղերում, մերձակայ գիւղերում և նոյն իսկ Թիֆլիսում: Շտապում ենք յայտնել, որ այդ լուրերը միանգամայն անհիմն են և դուք տարածված են խօսրայի անուանից արդէն սարսափող մարդկանց չնորմով: Մինչև այժմ Կովկասի մեջ և ոչ մի տեղ խօսրայի նշաններ չեն երեացել:

Երէկ, յունիսի 15-ին, Կ. Պօլից Թիֆլիս հասաւ խորէն արեւալիսկոպոս Նար-բէ (Ղուսինեան) և ինչ է հայոց առաջնորդարանում: Սրբազանի հետ միասին Թիֆլիս է եկել իբրև «Արևելքի» թղթակից, պ. Տիգրան Արիարեան, որ «Արևելքի» խմբագրիւնից մէկն է համարվում:

ԿԱՐՍԻՑ մեզ գրում են. «Այնցալ օր քաղաքիցս մի քանի վերստ հեռու գտնված աւերակներ մեջ մի պատահական սպանութիւն կատարվեց: Քաղաքում բնակվող արաբների մի պարսն ոչնչանալ է պահում, որոնց գիշերվայ դաղարի տեղը այդ է: Այդտեղ շինված միակ տնակում այդ գիշեր գտնվում էին պարսնի կինը և դրանք, իսկ ինքը գործով քաղաք գնացած լինելով՝ այնտեղ էլ մնացել էր գիշերելու: Գիշերը հօտի մէջ, երևի, դալ է ընկնում, հարաջ հրոցը բազմանում է, քուրդ հովիւ հրացանը խրած դուրս է վազում և մի քանի անգամ հրացանի ոտը թօղնում է, բայց չէ արձակվում: Նա վազում է սննեակը և ուղղւում է խնայալ չարձակվելու պատճառը, բայց հենց որ ձեռք է տալիս ոտին՝ հրացանը բացվում է և զենտակը դիպում է հասակաւոր կնոջ փորին: Խեղճ դուստրը վազում է մօտակայ ջրաղացը և մարդ է ուղարկում քաղաք ամուսնուն իմաց տալու, բայց մինչև որ բժիշկը հասնում է, վիրաւորվածը վախճանվում է ստակալի տանջանքների մեջ»:

Երբող Աղաբաբին, իսկ դու այդտեղ ունեցիր գնու կանաչը, որպէս զի ամեն ինչ կատարեալ լինի. ի հարկէ չես մոռանայ նաև մի քանի հաս լաւ կանաչը ունենալ... մի խօսքով, օղին և գինին և քէֆը անպակաս լինի, որովհետև հետո ունիմ նաև Պօլսից նոր եկած բարեկամներիցս մէկը...

—Հրմ, ժպտաց Հիւսէյն էֆենդին նամակը փակելով—Մահմուդ աղան գուհարճանալ է ուղում... նայէնք, Աստուած տայ, որ թանգ չը նստի իրան իր քաշելիք քէֆը...

Փոքր ինչ ծխելով մտածեց, յետոյ դանդաղութեամբ հազաւ հագուստը և դուրս գնաց բաղնիք ու ծառան սանձից բռնած առաջ բերեց մի պատուական նոյնը:

—Ո՛վ պիտի զայ հետս, հարցրեց Հիւսէյնը ձի հեծնելով:

—Մուստաֆա չավուշը, էֆենդի...

—Պատրաստ է:

—Գրաւոր սպասում է ձերը բարձրութեանս (դ ա թ ը ա լ ի ն ի ղ է):

Էֆենդին շարժեց սանձը, դուրս եկաւ բաղնիք ընկերացաւ դրան վրա սպասող մի սեռդէմ զինեալ ծառայի և արշաւակի մեկնելով գոչեց:

—Մուստաֆա չավուշ:

—Հրամայիր, էֆենդի:

—Եհանա գիւղի ճանապարհը գիտես:

—Գիտեմ, էֆենդի, պատասխանեց չավուշը:

Վերջում կանգնելը հաղորդեց, որ աշխատելը զինուորական մեծ չափով արժանավորվել էր անտանձն, և առաջարկեց պարզապես անտանձն օրինակի մեծ առանց փոփոխության: Շուրջ փոխարեն ֆինանսների միջնորդը է նշանակված Միկել: Վերջում կայսրը ուղղորդեց կել, որտեղից կելից Կոպենհագեն և Խրիստիանիա:

ՄԱՍԿՎԱ, 14 յունիսի: Ռուսաց ուղղիչ հիմնարկի լուսնակները երբեք ժողովը կը բացվի յունիսի 15-ին, պատմական մուշկի մեջ: Ժողովին կը մասնակցեն զանազան հասարակական կյանքի պրոֆեսորներ, իսկ արդարադատության միջնորդը պատգամավոր կը լինի Մոսկվայի դատաստանական պալատի նախագահ Զախարովին: Ժողովը կը տևի մինչև յունիսի 25-ը:

ՄԱՍԿՎԱ, 14 յունիսի: Պաշտոնական Համալսարանները մեջ հրատարակված է հրամանագիր, որով վարակի են համարվում այն նաեւերը, որոնք գալիս են Վալնիցայից և Գրեյից: Արևմտյան հրահանգից: Խորհրդով հրահանգում են նոր դեպքեր եղել են Գանդիում, Լուսնայիում և Վալնիսում:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 14 յունիսի: Նախաձեռնիկի ժամանակ, որը տուեց բանտային կոնդեմնատի մասնաժողովը այդ կոնդեմնատի անդամներին, կարգադրեց թաղապետ Կայսերի կողմից պրինց Ուրենբուրգի անունից ուղղված հետևեալ հրահանգը: «Կայսրուհին և Նա անկեղծ կերպով շնորհակալ ենք կոնդեմնատի դեպի մեզ յայտնած դրացմանը ներքին համար: Յոյս ունեն, որ կոնդեմնատի անդամները լաւ պատու կը բերի ընդհանուր գործի համար և որ նրա բոլոր անդամները լաւ տղաքներ լինեն կը տանեն Ռուսաստանում անցկացրած ժամանակի մասին: «Новое Время» լրագիրը հաղորդում է, որ ներկայումս քննվում է մի հարց՝ որը վերաբերում է հրեաների իրաւունքները սահմանափակելուն: մի քանի արդիւնաբերական ձեռնարկներ են ներկայումս քննվում: Շուտով կը կազմվի մի յառուկ յանձնաժողով ուսուստերիական պայմանա-

գիրը մշակելու համար և տեղի կունենայ առևտրական պայմանագրի հաստատումը թիւթիայի հետ:

ՀՌՈՄ, 14 յունիսի: Վենեցիայում և Նեապոլում խօսքեր երևալու վերաբերեալ լուրը զուրկ է որ և է հիմքերից:

ՄԱՍԿՎԱ, 14 յունիսի: Պաշտոնական տեղեկություններին նայելով 14 վարակված տեղերում մինչև յունիսի 24-ը (նոր տոմար) եղել է խօսքային 194 հիւանդության դեպք, որոնցից 112-ը մահով են վերջացել: Ամենից շատ վնասվել է Ռուսաստանը:

ԼՕՆՎՈՆ, 14 յունիսի: Անգլիական բանակը բարձրացրեց զինվորներ 30/0-ից մինչև 40/0:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 15 յունիսի: Հրատարակված են պետական խորհրդի կարծիքները խաղաղից և պատերազմից ստացվող սպիտակ վրա ակցիայի բարձրացնելը յետաձգելու մասին հրահանգին: Կարծիքները և Արդարադատության երկրում, գրեթե անտեսական օգնականները խաղաղության միջոցները մասին, վարչակարգի մեջ երկրում, գրեթե անտեսական օգնականները խաղաղության միջոցները մասին և այս վերջին ձեռնարկի դուրս արդիւններին կառավարության մասնակցությունը թույլ տալու մասին: Նախադրություն կայ առևտրի դեպարտամենտին կից մի յանձնաժողով կազմել, որը պետք է հսկի անախադրությունների վրա:

ՀՌՈՄ, 15 յունիսի: Ժողովրդական առողջապահության դեպարտամենտը անպայման հերքում է խօսքային երևալը խաղաղության և յայտարարում է, որ ամբողջ իտալացիում սանիտարական պայմանները շատ լաւ են:

ԲԵՐԼԻՆ, 15 յունիսի: Բեյնստադը քուէարկեց այն օրէնքը, որով կառավարության ենթադրություններին համաձայն, խաղաղ ժամանակ զօրքի թիւը պետք է լինի 486,989 հոգուց բաղկացած:

Խմբագիր-հրատարակող ԳԻՒԴՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ն Ն Ե Ր

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒՄ ԵՄ պ. պ. սիրողներին լաւ

ԾԻԱԽՈՏ

ՊԱՊԻՐՈՍԵՐ

Իմ գործարանից, որը վարուց վայելում է հասարակության ուշադրությունը:

ՊԱՏՈՒՆԵՐԵՐԸ

Ճշգրտված, լաւագույն և գործ ածողների ճաշակով են կատարվում:

Մագաղինում կարելի է գտնել ծխելու համար ամենալաւ գործիչները և նրանք:

Ե. Յ. ԲՈՋԱՐՁԵՆԻՍԻ
Գործարան, Գործակալ, Բոլշոյ Մոսկովսկոյ, Երևան, Երևանի օրինակով:

Օտարերկրացի պատուէրները կատարվում են անմիջապէս:

Մեծ քանակութեամբ առնողներին անվում է զիջում, պայմանին համեմատ:

Ուշադրություն եմ հրահանգում մասնաւորապէս խիստ եմ հրահանգում եղած թիւթիւս և ՏԵՂԱԿՍՆ ամենալաւ յատկութեան և զանազան տեսակի թաղի ծխախոտի մեծ քանակութեան վրա:

Ուշադրություն եմ հրահանգում մասնաւորապէս խիստ եմ հրահանգում եղած թիւթիւս և ՏԵՂԱԿՍՆ ամենալաւ յատկութեան և զանազան տեսակի թաղի ծխախոտի մեծ քանակութեան վրա:

Ուշադրություն եմ հրահանգում մասնաւորապէս խիստ եմ հրահանգում եղած թիւթիւս և ՏԵՂԱԿՍՆ ամենալաւ յատկութեան և զանազան տեսակի թաղի ծխախոտի մեծ քանակութեան վրա:

Ուշադրություն եմ հրահանգում մասնաւորապէս խիստ եմ հրահանգում եղած թիւթիւս և ՏԵՂԱԿՍՆ ամենալաւ յատկութեան և զանազան տեսակի թաղի ծխախոտի մեծ քանակութեան վրա:

Ուշադրություն եմ հրահանգում մասնաւորապէս խիստ եմ հրահանգում եղած թիւթիւս և ՏԵՂԱԿՍՆ ամենալաւ յատկութեան և զանազան տեսակի թաղի ծխախոտի մեծ քանակութեան վրա:

Ուշադրություն եմ հրահանգում մասնաւորապէս խիստ եմ հրահանգում եղած թիւթիւս և ՏԵՂԱԿՍՆ ամենալաւ յատկութեան և զանազան տեսակի թաղի ծխախոտի մեծ քանակութեան վրա:

Ուշադրություն եմ հրահանգում մասնաւորապէս խիստ եմ հրահանգում եղած թիւթիւս և ՏԵՂԱԿՍՆ ամենալաւ յատկութեան և զանազան տեսակի թաղի ծխախոտի մեծ քանակութեան վրա:

Ուշադրություն եմ հրահանգում մասնաւորապէս խիստ եմ հրահանգում եղած թիւթիւս և ՏԵՂԱԿՍՆ ամենալաւ յատկութեան և զանազան տեսակի թաղի ծխախոտի մեծ քանակութեան վրա:

Ուշադրություն եմ հրահանգում մասնաւորապէս խիստ եմ հրահանգում եղած թիւթիւս և ՏԵՂԱԿՍՆ ամենալաւ յատկութեան և զանազան տեսակի թաղի ծխախոտի մեծ քանակութեան վրա:

Ուշադրություն եմ հրահանգում մասնաւորապէս խիստ եմ հրահանգում եղած թիւթիւս և ՏԵՂԱԿՍՆ ամենալաւ յատկութեան և զանազան տեսակի թաղի ծխախոտի մեծ քանակութեան վրա:

Ուշադրություն եմ հրահանգում մասնաւորապէս խիստ եմ հրահանգում եղած թիւթիւս և ՏԵՂԱԿՍՆ ամենալաւ յատկութեան և զանազան տեսակի թաղի ծխախոտի մեծ քանակութեան վրա:

Ուշադրություն եմ հրահանգում մասնաւորապէս խիստ եմ հրահանգում եղած թիւթիւս և ՏԵՂԱԿՍՆ ամենալաւ յատկութեան և զանազան տեսակի թաղի ծխախոտի մեծ քանակութեան վրա:

Ուշադրություն եմ հրահանգում մասնաւորապէս խիստ եմ հրահանգում եղած թիւթիւս և ՏԵՂԱԿՍՆ ամենալաւ յատկութեան և զանազան տեսակի թաղի ծխախոտի մեծ քանակութեան վրա:

Ուշադրություն եմ հրահանգում մասնաւորապէս խիստ եմ հրահանգում եղած թիւթիւս և ՏԵՂԱԿՍՆ ամենալաւ յատկութեան և զանազան տեսակի թաղի ծխախոտի մեծ քանակութեան վրա:

Ուշադրություն եմ հրահանգում մասնաւորապէս խիստ եմ հրահանգում եղած թիւթիւս և ՏԵՂԱԿՍՆ ամենալաւ յատկութեան և զանազան տեսակի թաղի ծխախոտի մեծ քանակութեան վրա:

Ուշադրություն եմ հրահանգում մասնաւորապէս խիստ եմ հրահանգում եղած թիւթիւս և ՏԵՂԱԿՍՆ ամենալաւ յատկութեան և զանազան տեսակի թաղի ծխախոտի մեծ քանակութեան վրա:

Ուշադրություն եմ հրահանգում մասնաւորապէս խիստ եմ հրահանգում եղած թիւթիւս և ՏԵՂԱԿՍՆ ամենալաւ յատկութեան և զանազան տեսակի թաղի ծխախոտի մեծ քանակութեան վրա:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ
ԵՐԵՒԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ԹԵՄԱԿԱՆ ՀՈԳԵՒՈՐ ԴՊՐԱՆՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ հրաւիրում է դարանոցի համար տեսուչ, որ պիտի ռուսացաւոր բարձրագոյն դպրոցներում: Ցանկացողը կարող են դիմել հոգաբարձութեանը մինչև յունիսի 25-ը, ներկայացնելով ուսման վկայական և ծառայութեան ցուցակ: Տեսչի ուղեղի նշանակված է, բացի դասերից, տարեկան 1200 ռուբլի: 1—3 (Ե. Հ.)

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ յայտնում է ի դիտութիւն ընդհանրութեան, թէ Բաղաբային Խորհուրդը ի նկատի ունելով առաջիկայ չորս տարով (1891—1894) քաղաքային ընդհանուր ընտրութիւնները, 1890 թ. մարտի 26-ի նիստում որոշեց.

- 1) Կազմել ընտրողական ցուցակներ մինչև ներկայ տարվայ օգոստոսի 1-ը:
- 2) Ընդհանուր անբաժան կառուածքի մասնատներին թոյլատրել յայտնելու վարչութեանը մինչև օգոստոսի 1-ը ընդհանուր կառուածքում իրանց մասը ունենալու մասին, ցոյց տալով իրանց պատկանելի բաժինը: Ցայտարարութիւնը եթէ իր ժամանակին չը ներկայացնեն, այն ժամանակ վարչութիւնը հաւաքած հարկը հաւասարապէս կը բաժանէ կառուածատերերի մէջ, եթէ յայտնի է նրանց թիւը:
- 3) Վարչութեան կողմից պատրաստած ընտրողական ցուցակները յայտարարել ի դիտութիւն ընդհանրութեան սեպտ. 4-ին, ուղարկելով յիշեալ ցուցակները, իբրեւ տեղային լրագիրներ յանձնելով, սրանց քաղաքային բաժանորդներին և սրանից անկախ ցուցակները հանդէս հանել խորհրդարանի դահլիճում:
- 4) Ընտրողական ցուցակներում եղած անկանոնաւորութեան դեմ քաղաքի բնակիչների կողմից արած նկատողութիւնները ընդունել քաղաքային վարչութեան մէջ բացառապէս սեպտ. 7-ից մինչև 21 և յետ այնօրիկ ցուցակները ներկայացնել խորհրդի հաստատութեանը:

Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը համաձայն Բարձրագոյն հաստատած քաղաքային կանոնադրութեան 17 և 22 յօդ. հրաւիրում է պ. պ. տանտերներին, որոնք յանկաւորում են մասնակցել առաջիկայ քաղաքային չորս (1891—1894) տարի ժամանակով ընդհանուր ընտրութիւններին, ներկայացնել անմիջապէս քաղաքային զանաւորանքին մինչև այս տարվայ յունիսի 31-ը իրանց կառուածների վրա մնացած դնահատութեան հարկի ապառիկ դրամները: քաղաքային վարչութիւնը այսու յայտարարում է, թէ այն անձինք, որոնք նշանակեալ ժամանակամիջոցին լիովին չեն ներկայացնի իրանց վրա մնացած ապառիկները, ընտրողական ցուցակներին մէջ չեն նշանակվի:

3—3

Բ Ա Գ Ի Ո Ւ Մ
Թառայեանցի և այլ գրավաճառանոցներում վաճառվում է թ. Մ ա լ ու մ ա ն ի
„ՄՏԳԻ ՄՇԱԿԸ“
Կիբը.
Կինն է 50 կոպէկ:
4—4

ՄԻՋՈՑ ԽԱՐԲՈՒՄԻ ԴԵՄ
„Ольфакториумъ Нудилинъ“
М. Л. ЖИРМУНСКАГО.
Բժշկական դեպարտամենտից թոյլատրված
ՕԼՅԱԿՏՈՐԻՈՒՄ ՆՈՒԴԻԼԻՆԵ
Մ. Լ. ԺԻՐՄՈՒՆՍԿԻ
Ճախվում է 40 կոպէկով
Դեղադրոճական Ապրանքների Վաճառման Կովկասեան Ընկերութեան մէջ թիֆլիսում:
13—52 (Ծ.)

ՄԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ
Մատչելի գներով պատրաստում է աշակերտներ և կրիւթիւններ է անում ամեն առարկաներից բոլոր միջնակարգ դպրոցների ստորին դասարանների համար: Բացի դրանից ընդունում է իր մօտ, ընտանիքում, գիշերօթիկ աշակերտներ:
Հասցէն հարցնել կարելի է „Մշակի“ խմբագրատանը:
4—4

ՄԱՍԿՎԱՆԻ ՏԱԿԻՑ ԳՈՒՐՄ ԵԿԱԻ
ԱՅՑ ԹԻԻՐՔԱՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՆ
(ՀԱՅ ՏՈՒՐԻՍԻ ԹԵՂՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻՑ)
Աշխատանքներին
ԼԵՌՈՆ ՍԱՐԿՍԵԱՆՑԻ
Կինն է 60 կոպէկ: Վաճառվում է թիֆլիսի հայ գրավաճառների մօտ և „Մուրճի“ խմբագրատանը:
2—10

1865 թ. 1862 թ.
ԱՊԱԿԵՂԵՆԻ, ԲԻԻՐԵՂԻ ԵՒ ՊԱՏՈՒՆԵՐԻ ԱՊԱԿԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
1865 թ. 1862 թ.
„ՉԵԻԻ“
ԻԴՆԱՏԻ ԴՈՐԴԼԻԶԿԱ ՔԻՐՄԱՅԻ
որի պահեստները գտնվում են ՎԱՐՇԱՎԱ, Сенаторская, № 19 и Граничная, № 6, ԻԻԲԼԻՆ, 102 և ԲԵՐԼԻՆ-ԼԻՏՈՎԱ քաղաքներում:
Առաջարկում է իր պատրաստած իրեղեններ, ալյուրնե ամեն տեսակի հարկ և ուղիկ ապակիներ, նոյնպէս և գոհարաման և ընդհանրապէս ապակիներ, սեղանի պլատներ, ծաղկամաններ, սրտակներ, դեղալվաճառատան անոթներ, լամպայի պլատներ և լուսամտի ապակիներ, որ պատրաստում են բելգիական և ֆրանսիական եղանակով:
ԲՈՒՐՆԵ ԵՒ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳՆԵՐՈՎ:
2—3 (Ե. Հ.)